

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

חיי שרה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beehaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון באר האמונה
Mechon Beer Emunah ארה"ב:
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישורים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת חיי שרה

אמונה ובטחון

- יבטח בה' - הבטחון בה' ממשיך וממהר את הישועה ד
- לרחוץ רגליו - להאמין בה' ולא לבטוח ב'השתדלות', ובפרט בענייני השידוכים ו

זיווגים

- אלוקים מושיב יחידים ביתה - מה' אשה לאיש ז
- אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו - להישען רק על הקב"ה שהוא מזווג זיווגים יב
- למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה טו
- מזווג זיווגים - גודל מעלת המצווה להתעסק בשידוכים טז

ספח"ק בת עין

ויאמין באמונה שלימה שבכל מילי הוא רק חסדי ה' ורחמי המרובים, ואפילו בראותו שבאים עליו שום דינים וצרה ח"ו, יאמין כי מאתו לא תצא הרעות (איכה ג לח) והוא רק טוב וחסדי ה' עליו להטיב אחריתו, וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, והצרה ובחינת דין שבא עליו שהיא רק רחמים, כן יתהפך עליו מלמעלה ממדת הדין למדת הרחמים, וזה שאמרו חז"ל (בר"ר עג ג) צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים. כי עיקר בריאת העולם היתה בגין דיתקרי רחום, ובכל דבר יש בחינת חסד הבורא ב"ה, אפילו בבחינת דין בחינת קטנות שבא על האדם, בחינת חשכות, יש בתוכו מכוסה בחינת חסד ה', רק שהוא באתכסיא, ולכן צריך האדם לזהר מאוד בזה, וליתן שבח והודיה להשי"ת על בחינת גבורה כמו על בחינת חסד ממש, כי באמת הוא חסד ממש, אלא ששני מיני חסד יש, אחד באתגליא ואחד באתכסיא.

וזהו שאמרו חז"ל צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, שמהפכים ממש, ומבינים שמדת הדין שהוא בחינת גבורה הוא ממש בחינת חסד באתכסיא - ועי"ז גם למעלה נתהפך.

(בת עין פרשת חיי שרה, בדיבור הראשון, ובד"ה זה' בירך)

פרשת חיי שרה

יבטח בה' - הבטחון בה' ממשיך וממהר את הישועה

בפרשתן (פרק כד) כתבה תורה באריכות גדולה כל דבר המעשה, ששלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו אל ארם נהריים להביא אשה לבנו ליצחק, עד שאמרו במדרש (בר"ר ס ח) 'אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים, פרשתו של אליעזר שנים ושלושה דפים הוא אומרה וְשִׁנְהָה [ר"ל, שמלבד כל האריכות בעצם סיפור השליחות, והדרך שהלך לשם, וכיצד בדק את רבקה, עוד זאת שלאחמ"כ שוב הובא בתורה איך שאליעזר חזר בשנית על כל המעשה], ושרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי הקרא'. ובאמת צ"ב, מה באה התורה ללמדנו בשיחתן של עבדי אבות, שעל כן נכתב זאת בפרוטרוט ובהרחבה גדולה.

עוד יש לבאר בפרשה זאת, דהנה איתא בגמ' (תענית ד.) על מה שאמר אליעזר 'הנה אנכי ניצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאוב מים, והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני' (כד יג-יד) שהיתה זו 'שאלה שלא כהוגן', שהרי יתכן שאותה נערה תהיה חגרת או סומא ולא יבין בה אליעזר ויקחנה (רש"י), ואעפ"כ 'השיבו לו כהוגן ונזדמנה לו רבקה', ואילו יפתח ביקש שלא כהוגן והשיבוהו שלא כהוגן (עיי"ש), וכבר האריכו המפרשים לבאר מדוע באמת השיבו לאליעזר כהוגן אף שלא שאל כהוגן.

והנה מצינו עוד במדרש (שם א) שהסמיכו פרשה זו למה שנאמר (ישעיה נ י) 'מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נוגה לו יבטח בשם ה' וישען באלוקיו', וכך אמרו, מי בכם ירא ה' - זה אליעזר, שומע בקול עבדו - בקול אברהם שהיה עבד להקב"ה, שנאמר (להלן כו כד) 'בעבור אברהם עבדי, אשר הלך

חשכים - בשעה שהלך להביא את רבקה, ואין נוגה לו, ומי היה מאיר לו, הקב"ה היה מאיר לו בזיקים וברקים, יבטח בשם ה' וישען באלוקיו - 'ויאמר ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום' (כד יב), עכ"ל.

וביארנו בזה (הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל באור יחזקאל ח"ו עמ' נא, הנרי"ד סאלאוויטשיק הו"ד במרבה חיים ח"א עמ' קכד), שהנה 'כל אותה שליחות היתה במצב של הולך חשכים ואין נוגה לו', כי הוצרך ללכת לארם נהריים ארצו ומולדתו של אברהם, מקום אשר כולם הם אנשי רשע, והוא צריך למצוא שם אחת מני אלפי אלפים שראויה ליצחק ולהיכנס לבית אברהם, וגם אחר שימצאנה מאן יימר שיסכימו בני המשפחה לשלחה לארץ כנען, ובדרך הטבע לא היה נראה שיוכל להצליח בדרכו. ולא עוד אלא שבנוהג שבעולם שליחות כזו צריכה להימשך זמן רב, לברר ולהתעניין אודות משפחת בית אברהם, ולתהות על קנקנה של המיועדת בחקירות ודרישות הרבה, אכן אליעזר הלך לדרכו ואף ביקש הקרה נא לפני היום, ולכאורה מהיכן העלה על דעתו שיצליח בשליחותו עוד באותו היום, ועל כך ביארו חז"ל, שקים בעצמו יבטח בשם ה' וישען באלוקיו, שאותה תפילה שביקש 'ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום' מוכיחה כי כל כוחו של אליעזר היה על ידי שבטח בהשי"ת ונשען עליו, ועל כן 'העז' לבקש להצליח מיד בשליחותו, ואכן מהאי טעמא זכה שתתקבל תפילתו, כי גדול כח הבטחון להמשיך את הישועה במהרה אפילו שלא בדרך הטבע, ואפילו אם שאל שלא כהוגן - יענוהו כהוגן מאחר שבטח בהקב"ה (וע"ע ב'אלישיך' הק' בפרשתן), וכל הקשיים והמניעות יעלמו [וכפי שמבואר בתורה בכל המעשה, וכגון שהמיתו מן השמים את בתואל], והכל בכדי למלאות את בקשתו של האיש הבוטח בהקב"ה". ובוה יבואר שלכן האריכה התורה בשיחתן של עבדי אבות, למען נתבונן במעלת

א. חידוש נפלא מצינו בדברי הגה"ק הט"ז זי"ע בספרו 'דברי דוד' בפרשת וירא (כא ו) דכתיב שם 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השמע יצחק לי', וברש"י, יצחק לי. ישמח עלי. ומדרש אגדה, הרבה עקרות נפקדו

והכל 'מרימים ידיים' מייאוש, מ"מ בכח הבטחון 'תקפון הארץ' ויתהפך כל הטבע עד שתגיע אליו הישועה.

ויש להביא בכאן את דברי הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה) שביאר בפרשתן בכתוב (כר סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי והוא יושב בארץ הנגב', מהיכן בא שמחה לאדם, 'מבוא באר לחי' שכאשר מיושב בדעתו, שהקב"ה שהוא 'חי' החיים, 'רואי' - הוא רואה אותו ומשגיח עליו בכל רגע, הגם ש'יושב בארץ הנגב' ואין לו כלום (הוא מנוגב מכל טובה), עם כל זה הקב"ה משגיח עליו תמיד לטובה, מזה בא

כח הבטחון באמת ובתמים, עד שהישועה 'קופצת' לה הדרך' ומגיעת 'היום', וגם בדברים שנראה לכאורה בעיני בשר שאין שום מבוא וסיכוי שיהיה פתח לישועה, וכאן נלמד להתחזק בבטחון ונראה עין בעין בישועת ה' כי תבוא².

ואין הדברים אמורים דייקא לענין פרשת השידוכים³, אלא כיו"ב לכל ענייני העולם ותהלוכותיו, בענייני פרנסה או רפואה ושאר צרכי האדם, כפי גודל ועומק הבטחון שיש לו בבורא ית"ש כך יזכה לראות מיד בישועת ה'⁴, ואף בדברים שנראה שאין שום סיכוי,

עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם. ומבאר, שלא היתה כאן איזו 'סגולה' שהשפיעה, אלא כשכל המתייאשים מישועתם ראו שאפשר להפקד גם בגיל כזה, נתמלאו 'בטחון' בבורא, וממילא נושעו. וז"ל, דמשמעות הכתוב שכל מי ששמע פקידת שרה וידע נס הקב"ה עמה, היה לו ג"כ בטחון ועל כן נתרפא.

כע"ז מביא הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת), שלכן קוראים פרשת ו'ה' פקד את שרה בראש השנה, כדי לחזק את הבטחון, שגם אחרי בלותי שייך 'היתה לי עדנה'. וז"ל, הננו קוראים את הפרשה הזאת בראש השנה, למען ספר נפלאות ד', שאמנו שרה אחרי בלותה שהיתה כבר בת תשעים שנה ילדה בן, ומן המאורע הזה נשאב תקוה ובטחון בד', כי ממנו לא יפלא כל דבר, ואם ראשיתנו מלא צער ומכאובים, אבל סוף הכבוד לבוא ואחריתנו ישגא. ב. חידוש נורא הוד אמר הרה"ק ה'אביר יעקב' מסאדיגורא זי"ע (ליל שש"פ תרס"ח) לבאר מה שנאמר (לעיל טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', שהנה אמרו חז"ל (פסחים ח.) 'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העוה"ב הרי זה צדיק גמור', ונאמר כאן חידוש גדול בצדקה, שאף אם נותן את הצדקה בכדי שיחיה בני מ"מ נחשב הדבר למצוה גמורה עד שנקרא 'צדיק גמור', ואף מועיל להחיות את הבן. ועל דרך זה ייאמר, כי אברהם אבינו פעל שהאמין בה' בשביל שיחיה בני, וכלומר שמאמין בה' בדלית ברירה... לאחר שכלו כל הקיצין, ורואה שאין ביד הרופאים להעלות ארוכה וכיו"ב, על כן מתחזק באמונה כדי לזכות לישועה, מכל מקום נחשב לצדיק גמור ומועילה גם אמונה זו להחיות את הבן, וזהו שאמר הכתוב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, שהאמונה חשובה היא כצדקה... ג. ובזה פירש הגה"ק ה'ויגד יעקב' זי"ע (קונטרס רשמי רשוותא) במה שאמרו חז"ל 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', שכמו שבקרי"ס היה 'הקושי' עד שהשיגו מדרגת האמונה בהשי"ת, וכמו שכתב רש"י על פסוק (שמות יד טו) 'דבר אל בני ישראל ויסעו - אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הים', כך גם לעניין זיווגו של אדם, אם יתחזק באמונה שהכל הוא בידי הקב"ה אזי הים ראה וינוס, ויפרחו כל הקשיים.

ד. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר את החולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו תהלים, תוך כדי כך נשמע מתוך החדר קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם קורא להם מחדרו, בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וביקש מהם להביא לו כוס חמין, לא עבר זמן רב ועמד על רגליו כאחד האדם. פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסביר לכם, בשכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מו"ר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש - הבוטח בה' חסד יסובבנו... ע"כ התחזקתי בביטחון, והחילתי לרדת מהמיטה, שהרי 'בדרך הטבע' על החסד לסובבני, אך תיכף נפלתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי הוכחה היא שעדיין לא הגעתי לשלימות הביטחון. לכן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שאירע הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע - בבריות גופא ונהורא מעליא.

במדרש (רבה ס ח) 'יפה רחיצת עבדי אבות לפני המקום יותר מתורתן של בנים'. וצריך לבאר מה עניין יש באותה רחיצת רגליים עד שנכתב זאת בתורה הק', ולא עוד אלא שיפה היא לפני המקום ב"ה יותר מתורתן של בנים. ומבאר הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע כי 'רגלים' הכוונה על 'השתדלות' לפרנסה, וכדכתיב (להלן לג יד) 'לרגל המלאכה אשר לפני', והנה אף שהאדם מצווה ומחויב לעשות השתדלות, מכל מקום מחויב הוא להאמין בתכלית האמונה שהכל משמים בא לו, וכלל וכלל לא על ידי השתדלותו, וכמו שביריבית יש 'אבק' ריבית (ב"מ סא:), ובלשון הרע 'אבק' לשון הרע (ב"ב קסח:), כמו כן יש 'אבק' עבודה זרה, והוא ה'אבק' שברגלים - היינו בטחונו של האדם בהשתדלותו (המכונה

שמחה. וגם לענין ה'שידוכים' ייאמר, כאשר יתבונן האדם שהקב"ה משגיח עליו בכל רגע, וגם מה שמתעבב זיווגו הרי זה בהשגחה פרטית מדוקדקת, מיד יתמלא בשמחה, מתוך האמונה המהורה שהכל הוא לטובתו השלימה, שהקב"ה מייעד עבורו את זיווגו ההגון לו, ואילו שאר ההצעות אינן ראויות לו, וכל עיכוב ועיכוב הוא אך ורק לטובה השלימה, ובמקום אשר יפול רוחו בקרבו יתאזר במחשבות אמונה לטוב לו כל הימים.

לרחוץ רגליו - להאמין בה' ולא לבטוח ב'השתדלות', ובפרט בענייני השידוכים

בפרשתן (כד לב), 'ויבוא האיש הביתה וכו' ומים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו', ואמרו חז"ל

ה. מעשה בבחור מבוגר שמזה זמן רב הגיע לעונת השידוכין ו'פשפש ולא מצא'... פעם אחת נכנס אל רבו להתאונן על מצבו, ובתוך הדברים אמר בשברון לבו, כי נראה לו שהשי"ת שכח ממנו (ח"י), נענה לו הרבי, חלילה מלומר כן, הרבש"ע אינו עוזב ומזניח אף אחד, ותמיד מחשבתו נתונה על כל אחד ואחד, אלא מאי לכל יהודי יש את ה'מסלול' והדרך שלו... ורצה הרבי לחזק את רוחו על כן אמר לו הבה נצא החוצה לטייל בחוצות, בדרכם עברו בסמוך ל'מושב זקנים', נכנס לשם הרבי כשהבחור מלווה אותו, הבחור שתמה לפני הרבי מה לנו ולמושב זקנים זה... אמר לו הרבי כדאי לנו להיכנס פנימה, אולי נפגוש בזקן שעוד ראה את הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע או את הבעש"ט הק' זי"ע ונשמע ממנו עובדין קדישין מ'כלי ראשון'... התפלל הבחור ואמר לרבי, הרי מזמן הבעש"ט ועד עתה עברו כבר יותר ממאתיים חמישים שנה, והיאך חושב הרבי שיש עוד זקן ש'נשאר לפליטה' והאריך ימים כל כך, נענה לו הרבי, אפשר בכל זאת זקן אחד 'נשכח' כאן בעולם הזה, או שמא 'נשאר בטעות'... בעל כרחך ש'אין שכחה לפני כסא כבודך' והכל בחשבון, וכמו שברור לך כשמש בצהריים שאין ברייה שנשארת בעולם לנצח מתוך 'שכחה' כך תבין היטב שגם אותם שעדיין בחיים לא שייך שהם ישכחו ח"ו מהבורא כל עולמים...

ו. סיפר הרה"ח ר' יוסף מאיר זיידל ז"ל (שהיה דר במקסיקו) שזכה להיות ב'שולחן' (טיש) האחרון שערך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בפולין קודם המלחמה, ובאותו הטיש חילק הרבי שיריים לכל קהל הקודש, ולר' יוסף מאיר לא נתן - ולא ידע רי"מ את נפשו מדוע 'מדלג' הרבי עליו ואינו נותן לו מה'שיריים', משנגמר הטיש פנה אל הגה"ח ר' בערל אייזנער (וויערשעווער) זצ"ל ושפך לפניו את אשר בלבו כי שבור לשברי שברים על כך שהרבי 'דילג' עליו, נענה לו ר' בערל - כן קבלת, לא קבלת, העיקר שהרבי חשב עליך... מה עלה בסופו של דבר, שכל אותה השורה שקיבלו שיריים מהרבי נתעלו לשמי מרום תוך זמן קצר, בימי המלחמה ה"י, וחסיד זה היה היחידי מביניהם שנשאר בחיים. וללמדנו, פעמים שהוא מרגיש שכביכול 'דילגו' עליו מן השמים - כולם מצאו זיווגם ורק הוא נשאר בגפו... אך עליו לדעת, א. 'העיקר שהקב"ה חשב עליך', ב. בודאי כל זה אינו אלא לטובתו השלימה להחזיקו ולהחיותו.

ז. כבר אמר פעם 'מחותן' חשוב בגמר ה'שבע ברכות' של בנו החמשה עשר, אחר שכולם נישאו אחד אחד בעיתו ובזמנו והקימו בתים נאמנים לה' לשם ולתפארת, ויען ויאמר את כל בני העמדת תחת החופה ובכל זה לא עזרני הבורא במאומה... כל צאצאי האב הדרשן נשתוממו שמא אירע לאב איזה חולי בראשו - להוציא מפיו דיבורים כגון דא... שחק האב והסביר להם וכי הקב"ה עזר לי... הרי הוא עשה את הכל... אל תאמרו ח"ו שאני עשיתי והוא סייע ועזר לי, אלא את הכל בכל עשה הבורא בכבודו ובעצמו.

ביסוד זה ביארו שינוי הלשונות בשליחות אליעזר לחרן, שבתחילה כתיב מה שאמר אברהם אבינו לאליעזר 'ה' אלוקי השמים וכו' הוא ישלח מלאכו לפניך' (כד ז), אמנם בהמשך הובא מה שסיפר אליעזר ללבן ולבתואל שאברהם אמר לו 'ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך' (שם מ), אלא שאליעזר חשש שמא לא יצליח בשליחותו, אמר לו אברהם, הסר דאגה מלבך, בוא יבוא מלאך מן השמים והוא יהלך לפניך לעשות הכל, ואתה תבוא אל המוכן,

לא יכול להרים ידיו ורגליו, ולא תזוה דעתו עליו - דהכל ממנו ית"ש.

ואם כך הוא פני הדברים בכל ענייני 'השתדלות' שאינם מועילים כלום, הרי על אחת כמה וכמה בענייני שידוכו של אדם שבהם ניכר ביותר גודל השגתו הפרטית, כי הוא ה'מזווג ויוזגים', והוא ה'מניד מראשית אחרית', וכדלהלן.

אלוקים מושיב יחידים ביתה - מה' אשה לאיש

בפרשתן (כד נ), 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר'. איתא בגמ' (מ"ק יח:) 'אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובילי מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה אשה לאיש' מן התורה דכתיב 'ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ד) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט יד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. ידועה התמיהה מה חידוש יש כאן בזה שמה' אשה לאיש, והרי אנו 'מאמינים בני מאמינים', שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, ואין דבר קטן או גדול הנעשה שלא בהשגחה פרטית וברצונו ית', א"כ יש לתמוה איזו

'רגלים' לחשוב שעל ידי ההשתדלות באה לו ההרווחה, כשאנו מאמין שה'השתדלות' אינו אלא 'תנאי' שהתנה הקב"ה עם ברואיו, ואילו הפרנסה עצמה תבוא לאדם מידו המלאה הפתוחה והרחבה של אביו שבשמים.

בזה מבואר מדוע אמר אברהם אבינו למלאכים (יח ד) - 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם', כי 'כסבור שהם ערביים - סוחרים, שמשתחוים לאבק שברגליהם' (רש"י), פי' שמאמינים בה' אבל חושבים הם שהשתדלותם בסחורה (רגליהם כנ"ל) סייעה שתבוא אליהם הפרנסה, ונכשלים ב'אבק' עבודה זרה, ולכן שלח אותם לרחוץ עצמם מעבודה זרה זו, שמעתה יכירו וידעו כי הכל בא להם משמים ממעל. ומהאי טעמא נמי הוצרך אליעזר ל'מים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו', מכיוון שעסקו עתה בהשתדלות לזיווגו של יצחק, ואפשר שיבואו לחשוב שעל ידי השתדלותם נמצאה רבקה ליצחק על בן מיהרו 'לרחוץ רגליהם' שידעו היטב שלא רגליהם - ולא השתדלותם עמדו להם, כי אם הקב"ה ברוב חסדו וטובו עשה הכל, ועל רחיצה זו אמרו במדרש 'פה רחיצת רגלי עבדי אבות יותר מתורתן של בנים'". ומסיים שם, וממנו נקח מוסר השכל, גם בכל דרכי העבודה, שאלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו

כלומר לא שאתה תעשה והקב"ה יעזור לך... אלא את הכל יעשה הבורא... רק בבואו לפני לבן ובתואל שלא היו 'היימשיע' (מן היראים לדבר ה'), ואינם 'מבינים' בכגון דא, להם אמר אליעזר כלומר שאתה תעשה והקב"ה יעזור... ח. על פי זה מפרש ה'ערוגות הבושם' את הפסוק (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', שבא לומר שה'בטחון האמיתי' הוא שיבטח לגמרי בה', ולא יחשוב שהשתדלותו סייעה בדבר, אלא יאמין שכל פעולתו, חריצותו והשתדלותו תוהו והבל, והכל נעשה בדבר ה', והיינו ברוך הגבר אשר יבטח בה', ולא זו בלבד, אלא והיה ה' מבטחו - לאפוקי מהבוטח בה' אבל יהיה מבטחו גם בחריצות מפעלו.

כעין זה שמעתי לבאר בנוסח הברכה שאנו אומרים 'משען ומבטח לצדיקים', והיינו, כי שניים המה - משען, מבטח, כי יש מי שבוטח בה' אבל המשען שלו הוא על הפעולות וההשתדלות שהוא פועל ועושה וכל עת, עליהם הנו נשען, כאשר הוא סומך עצמו על ידיד שיעזור לו, ועל בעל הגמ"ח שיסדר לו די מעות אשר יחסר לו, ובאמת עלינו להתנהג באופן שגם המשען יהיה על הקב"ה.

ואולי זאת רמזו לנו חז"ל בנוסח המשנה (סוף סוטה) - כי בעקבתא דמשיחא נראה שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, כלומר, שגם משענתנו תהיה על קוב"ה בכבודו ובעצמו ולא על איש ופעולותיו.

מִן הַבָּאֵר

בצחות ושנינות שמעתי מידיד נאמן וחכם שליט"א, לרמז בלשון המשנה 'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים' כי כדוגמת הרוצה להשען על הקיר הרי עליו להתקרב אל הקיר, כי איככה ישען עליו כשהוא מרוחק ממנו, כיו"ב, הרוצה להשען על ה', יתקרב אליו, ואז יוכל להשען עליו.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

רבותא יש בענייני שידוכים וזיווגים שבהם הקב"ה מנהל עולמו יותר מבדברים אחרים.

אמנם הדברים יתבארו עפ"י הידוע בשם הנה"ק ה'חזון איש' זי"ע (הובא במעשה איש ח"א ריב), שאף שהקב"ה 'מנהל' עולמו והוא ה'מנהיג' לכל הברואים, מ"מ פעמים שדרכי ההשגחה מכוסים ונסתרים, כי כך עלתה במחשבה

לפניו, להסתיר פניו עד שיש מקום לטעות כאילו ח"ו יש לאל ידו של האדם לעשות כרצונו, אמנם 'מקום הניחו לנו מן השמים' בעסקי השידוכים להראותנו בגלוי לעין בל"ה השגחתו הפרטית, כיצד הקב"ה מנהיג עולמו", מוליך ומביא את בריותיו הנה והנה", מקרב ומרחק אנשים, מצרף מקרים שונים" וכל זה עבור שידוך אחד שיגמר בבי טוב".

ט. ידוע מה דאיתא במדרש (בר"ר סח ד) 'מטרונא אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, אמר לה לששה. אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני, ולכאורה תמוה ביותר מה ששאלה 'מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו', והרי הקב"ה מנהיג את עולמו בכל עת ובכל שעה, 'מחיה את כולם' מצבא השמים ועד אחרון הנבראים, זן ומפרנס כל בריותיו אשר ברא מקרני ראמים ועד ביצי כינים, מוריד גשמים וכו', ומה 'שאלה' היא בכלל מה הוא עושה, ועל דרך זה ממש יש להקשות מדוע לא השיב רבי יוסי בר חלפתא שהקב"ה מתעסק עם עולמו.

וביאר הגאון רבי בנימין מענדלזון זצ"ל גאב"ד קוממיות באופן נפלא, שאותה מטרונא לא שאלה את רבי יוסי מה עושה הקב"ה כפשוטו, אלא עיקר שאלתה היתה איזו פעולה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו שיהא ניכר על ידה שהוא מנהל את העולם, כי הקב"ה הסתיר עצמו ונראה כאילו הנהגת העולם היא בדרך הטבע ח"ו, ובאיזה דבר עניין יש לראות בעליל תוקף ההשגחה הפרטית, ועל כך השיב לה 'הקב"ה יושב ומזווג זיווגים', כי אכן ב'פרשת השידוכים' רואים בחוש גילויי ההשגחה העליונה, ומה' אשה לאיש.

מן הבאר

בדרך זה ממש אמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לבאר הטעם שהמשיא את בנו או את בתו נקרא בשם 'מחותן', ולכאורה היה צריך לומר שהוא 'מחתן' ומהו מחותן... אלא כי אכן אין הוא המחיתן... אלא אבינו שבשמים הוא המחיתן, ואבי החתן והכלה אינו אלא 'מחותן'... בלשון נפעל (ער ווערט געפירט).

ביסוד הדברים פירשו עוד מה שמצינו בלשון חז"ל שה'חתן' נקרא בשם 'ארוס', וכבר תמה ה'תוס' יו"ט' (נדרים פ"י מ"ג) שלפי דקדוק הלשון היה צריך לקרוא לו בשם 'מארס' ולא 'ארוס' מלשון ש'נפעל' ע"י אחרים, אלא רמז יש בדבר, שאכן, אין החתן מארס כלל... כי מן השמים ממציאים את הזיווג, והוא רק 'ארוס'...

י. הנה ה'שידוך' הראשון מששת ימי בראשית היה 'ויאמר ה' אלוקים לא טוב היות האדם לבדו... ויפל ה' א' תרדמה על האדם וישן' (לעיל ב ח-כא), יש שרמזו כי פעמים רבות מתעקש אדם לומר רצוני דייקא בשידוך פלוני, או לאידך פעמים שיאמר שידוך זה הס מלהזכיר... לכן אמר הקב"ה לאדם אני אשיג לך 'זיווגך' ההגון לך, אפילו עליך תרדמה ובזה הזמן אציג לפניך זיווגך, ו'כזה ראה וקדש', וכדאמרי אינשי 'אל תעזור ואל תפריע'...

וכן פירש הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע את הנוסח 'העומד מצד בנו החתן' כי אין האב אלא עומד מצד, ואת הכל עושה הקב"ה בכבודו ובעצמו. ולא עוד שפעמים מעמידהו הקב"ה בצד שלא יפריע ב'חכמתו' ובחששותיו, אלא ככל אשר יגזור ה' כן יקום וכן יהיה (יסוד צדיק עמו' רפג).

ובזה ביארו דלכן 'ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת, בת פלוני לפלוני' (סוטה ב.), והיינו שבשעה שההורים עדיין לא התחילו לעשות מאומה לטובת הולד כבר הוכרזה ע"י בת קול בשמים 'בת פלוני לפלוני'. כי 'שלושה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו' (קידושין ל:), ולכן קובע הקב"ה את הזיווג בטרם ייעשו אביו ואמו שותפים, ועדיין אין בידם לומר אף אנו 'שותפים' בעסק זה וברצוננו לחוות דעה בעניין... רצוננו בשידוך פלוני, שידוך פלוני אינו 'מתאים' לנו, וכביכול יעשה כרצונו...

יא. בפרשתן (כד ב-ג), 'ויאמר אברהם אל עבדו וגו', ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלוקי הארץ', ולהלן נאמר (פסוק ז) 'ה' אלוקי השמים אשר לקחני מבית אבי' וגו', וכתב רש"י, 'ולא אמר ואלוקי הארץ, ולמעלה אמר (פסוק ג) ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלוקי הארץ, אמר לו עכשיו הוא אלוקי השמים ואלוקי הארץ שהרגלתי בפי הבריות,

אבל כשלקחני מבית אבי היה אלוקי השמים ולא אלוקי הארץ, שלא היו באי עולם מכירים בו ושמו לא היה רגיל בארץ. ולכאורה צריך ביאור, מה ראה אברהם להזכיר לאליעזר דווקא בשעה זו שהוא הרגיל את הבריות לידע שה' הוא אלוקי השמים וגם אלוקי הארץ. וביאר הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, כי כך אמר לו אברהם, בתחילה היה 'אלוקי השמים', ולא היו הבריות מכירים בו, כלומר, שהיתה מכוסה ונעלמת הנהגתו ית' בעולם, ולא היה ניכר שהכל מתנהג בהשגחה פרטית, עד שבא אברהם והרגיל את הבריות שהכל הוא בהשגחה עליונה, וכל ההשתדלות אינה מועילה כלום, וזאת בא להזכיר לאליעזר בטרם צאתו לדרך לחפש את הזיווג ליצחק, זכור היטב שה' הוא אלוקי השמים ואלוקי הארץ, הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ובפרט בענייני השידוכים, וממילא אל תסמוך על עצמך ועל חכמתך, אלא רק על הקב"ה כי מה' אשה לאיש.

ובאמת 'הדרכה' זו מאת אברהם אבינו ראש האומה הישראלית... שייכת לכל אחד ואחד בבואו לפרק האיש מקדש או לפרק האשה נקנית, וכן לכל אב ואם בישראל העומדים לקראת עונת השידוכים אצל צאצאיהם, זכרו היטב שה' הוא אלוקי השמים ואלוקי הארץ, אל תסמכו על עצמכם או על שדכנים וכו', אלא דעו היטב כי הקב"ה הוא המושיב יחידיים ביתה והוא מנהיג ומוביל את כל עסק השידוכים.

ומה נעים להסמיך לזה מה שאמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לרמז בהמשך לשון הכתוב 'הוא ישלח מלאכו לפניך' ר"ת 'הימל' (שמים), כי מן השמים מנהיגים ומסובבים כל פרשת השידוכים ('הפני מנחם' ח"ב עמ' קיט).

ובפעם אחרת אמר ש'מלאכו' היינו מלאך המסוים שהכריז את השידוך 'בת פלוני לפלוני', שהוא מלווה גם את כל הדרך אל השידוך ומסדר את כל הנצרך.

יב. דוגמא לדבר, איתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק טז) שרביקה לא יצאה מימיה לשאוב מים, ועתה יצאה לשאוב, והכל בכדי שיוכל אליעזר למצוא אותה ויתקיים הסימן שביקש.

יג. נודע מה שאמרו צדיקים (בדרך שיחה להגר"ח עמוד קיא, בשם ספר חסידים, ועוד) שפעמים הקב"ה מביא מלחמה לעולם בכדי שעל ידי זה יצא שידוך אל הפועל.

לפני כמה שנים הגיעה משפחה מלעיקוואד לארה"ק לרגל נישואי בנם בארה"ק, אחרי השבע ברכות התקשר שדכן אל האב להציע שידוך, בחור פלוני לבתם, נענה אבי ה'מדוברת' לשדכן, הנה אנחנו כבר בדרך לשדה התעופה (עירפאר"ט) לשוב הביתה, ממש חבל שלא התקשרת לפני יומיים, אבל עכשיו אין זה בכדי שיעשה... כאשר הגיעו לשדה התעופה נודע להם שמן השמים ירד שלג כבד בניו יארק ולכן ביטלו כעת את כל הטיסות, ועל כל אחד לעמוד בקשר עם החברה ביום יומיים הקרובים לברר מתי יתחדשו הטיסות, בלית ברירה חזרה כל המשפחה לעיה"ק ירושלים, בדרך חזרתו לירושלים הודיע לבעלי האכסניא שהם צריכים את האכסניא לעוד יומיים בערך, תוך כדי הנסיעה נזכר ב'הצעה' שנשמעה באזנו ביום האתמול, התקשר אל השדכן, וסיפר לו את כל מעשה העיכוב, ושמחת כן הם בדרך חזרה לעיה"ק ירושלים, והוא מוכן לברר כמה בירורים על השידוך שהציע לבתו, ואכן מצא הדבר חן לפני ב' הצדדים, ועד זמן הטיסה שנקבע ליומיים לאחמ"כ כבר היה הווארט והתנאים, והשלג נמס, כי כבר בא על תיקונו הראוי... (שמועות טובות).

יד. ביאור יקר ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בדברי הגמרא הנזכרים למעלה להוכיח מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים כי מה' אשה לאיש, כי הנה בכל שידוך שהוא יש לאנשים חשבונות שונים ומשונים, יש המחפשים דייקא ייחוס רם ומשפחה נכבדה, ויש אדם שבהגיעו לפרק האיש מקדש יביט על מראה החיצוני, ולאידך, רבים יחפשו אחר בעל ממון ודמים, ובדרך כלל נפגשים אלו הדברים, בעל הכסף משתדך עם בעל הכסף, יחסן עם יחסן וכו', ובטוח כל אחד בעצמו ששלש אלה בהם התברך מן השמים הם אלו שגרמו לזיווג שייגמר בכי טוב, וזאת באו חז"ל להוציא מליבם של טועים, ולהודיעם שמה' אשה לאיש, ואין כל סיבה ועילה נוספת לשידוך, וג' מיני אנשים אלו מצאנו בתורה בנביאים ובכתובים. בתורה מצאנו בזיווגו של יצחק אבינו שהלך אליעזר לארם נהריים למצוא שידוך הגון ממשפחה הוגנת ומיוחסת ממשפחת בית אבותיו ושם אמרה תורה, 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר' - שלא יצא השידוך לידי גמר בשום תירוץ ואמתלא שהיא, רק מפני שכך ציווה ה' את הברכה. בנביאים - אצל שמשון הגיבור שהלך אחר עיניו וחיפש אשה לפי המראה - כתוב 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', והגורם לשידוך היה אך ורק משום שכך רצה המזווג זיווגים, וכן החושב ששידוכו יצא לפועל משום ממנו הרב ישים אל לבו את הפסוק 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה לאיש'. כי המגיד מראשית אחרית - הוא יתן שם ושארית.

ואכן הכל יודוך והכל ישבחוך כי מה' אשה לאיש בלא הסתר פנים כלל^{טו}, שאף אם נראה בדרך הטבע שאין שום סיכוי מצד המציאות, או מצד החסרונות והפגמים שיש בצדדים המדוברים, או משום שיש כאלו הרוצים לקלקל ולמנוע מחמת שהם שונאים אותו או

מסיבה אחרת, וגם לרבות חסרון הממון - מ"מ, ברצות ה' שהצעה זו תבוא לידי גמר אזי 'יעלו שמים ירדו תהומות'^{טז} עד שיתגלגל הדבר ויגמר ב'כי טוב', ה'חסרונות' יעלמו^{טז}, שום שונא לא יוכל לקלקל^{יח}, וגם שאלת 'בספ מנלך' לא תפריע... לעומת זאת, אם מן

וכך פירשו בלשון הכתוב (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', שהקב"ה מכניס בו בעל כרחו 'רצון' לאותו זיווג שנקבע לו מן השמים. ועל דרך זה פירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע במה שאמרו (מכות י.) 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו', שגם הדרך שאדם רוצה לילך - הרצונות שיש לו בעניני השידוכים, אף זה בכלל ה'מוליכין אותו', שהקב"ה מוליך את האדם כפי הנגזר עליו על ידי שמכניס בו רצון...

טו. מעשה בעשיר שחשקה נפשו בבחור תלמיד חכם מופלג עבור בתו, והלך אל הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בבקשה שיראהו מיהו הבחור המופלג ביותר בישיבתו הרמה כי ברצונו לקחתו כחתן לבתו, השיב לו החת"ס, בסוף הזמן הנני מעביר את כל הבחורים בכור הבחינה, אז אדע בבירור בטיב כל אחד ואחד, שוב נא עתה לביתך, ולאחר שיגיע עת המבחן אשלח אליך את הבחור המיועד. בסוף הזמן בחר החת"ס את הבחור המהולל ברוב התשבחות, נתן בידו כתב צרור וחתום - בו כתב אל הגביר, מוכ"ז הוא הנבחר להיות חתנך לוקח בתך. וביקש מהבחור שבדרכו הביתה יאריך דרכו דרך מקום מגורי הגביר ויתן לו את האיגרת. הבחור שלא ידע איגרת זו מה טיבה וגם קצרה נפשו בדרך, לכן פנה אל אחד מחבריו אשר דר בסמיכות למגורי הגביר, וביקש ממנו שימסור מכתב זה אל הגביר, והלה הסכים, בבואו אל עירו סר תחילה לבית הגביר ומסר לו את האיגרת, פתח הגביר וראה שהבחור העומד לפניו הוא המיועד לו, ומיד שלח לדבר בו נכבדות ונגמר השידוך בכי טוב. וראו עין בעין את דרכי ההשגחה העליונה לסבב כל הסיבות עד שיצא לאור רצונו ית'.

טז. סיפר הגאון רבי משה מרדכי שולזינגער זצ"ל על אחד מאנשי ירושלים אשר בתו בגרה וישבה בביתו ימים ושנים, ולא היה נראה שום קרן אור בתוך אותה חשיכה גדולה, ולא היה יכול לעמוד אבי הבת באותה צרה ונפשו היתה עגומה עליו ביותר. והפציר בו הגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל להיכנס אל הרב מבריסק לגולל בפניו את צרתו, נענה לו הרב מבריסק, אז עס וועט קומען די ריכטיגע צייט וועט עס דורך ברעכן אייזערנע טויערן - כשיגיע הרגע המתאים יישברו אף שערים של ברזל... והתכוון לומר לו, הסר דאגה מליבך, בתך עדיין לא נתארסה כי עוד לא הגיע הזמן, אך כשיבוא הזמן הראוי - שום דבר לא יעכב... (הרב מבריסק ח"ג עמ' 506).

יז. כה אמר הרה"ק הסבא משפאלע זי"ע (איש הפלא עמוד שסד, הובא בתפאל"מ בפרשתו), וז"ל, לכל אדם יש מעלות ויש חסרונות וכאשר נגזר על האדם שידוך משמים אז יורד א לאקשען ברעה"ט, היינו קרש רחב מן השמים ומכסה את כל החסרונות און עס בלייבט גוליע (כל כולו בשפת רוסיא) מעלות, אבל כשהשידוך שהציעו לו עכשיו אינו מה שנגזר עבורו מן השמים מ'יום קודם יצירת הולד, אזי יורד א לאקשען ברעה"ט מן השמים ומכסה את כל המעלות און ס'בלייבט גוליע חסרונות. כיו"ב אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבבוא העת לגמור השידוך מוליך הקב"ה את ההורים כ'בלינדע פערד' (סוסים עוורים) שלא יראו כל חסרון במדובר ובכך יתנו את הסכמתם ויצא השידוך לפועל.

הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע סיפר פעם לאחותו הצדקנית אשת חבר להגה"ק מסטייפעלע זצוק"ל, היום היה אצלי יהודי שבא לברר אודות בחור (לענין שידוכים), והנה כששאלני על 'יראת שמים', עניתיו 'ס'קען זיין בעסער' (יש לו במה לשנות דרכיו ולהתעלות יותר ממצבו העכשווי), כמו כן כששאלני על 'התמדתו ואהבת התורה שבקרבו', עניתיו 'ס'קען זיין בעסער'. כך עניתיו על כל שאלותיו וספיקותיו, ורציתי בזה לרמז לו - אין הבחור ראוי לך. על כל דבר נענה האיש ואמר, מבין אני שאין בו כל חסרון שהרי אין 'מושלמים' בעולם הזה, ומכיוון שהרבי אינו אומר אלא שיש לו מקום להיטיב דרכיו משמע שהוא עומד על דרך טוב... וה'חסרון' היחיד שיש לו שעדיין יש לו מקום להתעלות, הרי זה ה'חתן' המתאים לי, ועוד באותו היום נגמר השידוך בכי טוב. ובכן, אמר החזו"א, הבט נא וראה, האיך שהקב"ה מנהיג את עולמו, הרי יהודי זה 'בר דעת' הוא, ואף אני אמרתי לו דברים (כמעט) מפורשים 'יש לבחור הרבה מה לשנות ולהיטיב את מעשיו', והאיך נהיה כדבר הזה, שהבין מדברי שאין כל חסרון בבחור, אלא, בהגיע העת והזמן לזווג את בת פלוני לפלוני, נהפך כל העקוב למישור, ו'תקפוץ' הארץ ואף השמים אם יצטרכו לזה, ה'חכם' יהפוך לסכל והשומע לחרש, והשידוך יגמר... 'כי מה' אשה לאיש'.

השמים לא הכריזו שאותה בת פלוני תהיה לאותו פלוני, הרי לא יועיל שום דבר שבעולם, לא מעלות נפלאות שיש לצדדים ולא כסף וזהב ושאר סיבות כיוצ"ב, אלא אותה הצעה לא תתקדם לכלום, ולא תגיע לשום מקום".

ולא עוד, אלא הקב"ה הוא מזווג בת פלוני לפלוני ביום פלוני ובמקום פלוני, ואין כח ביד אנוש להקדים או לאחר את הזמן המיועד אפילו ברגע אחד, ולא יעזרו כל השתדלויות שבעולם, ואין אנו אלא כ'חומר ביד היוצר'.

פעם קבל איזה 'מחותן' בפניו (של הפני מנחם) כי זה לאחרונה לקח 'חתן' לבנו והכל 'מכרו' לו כי החתן הנו ממש 'רבי עקיבא אייגער', ועתה משנגמר השידוך נתברר לו שלא מיניה ולא מקצתיה – לא רעק"א שבדור הקודם, ולא בדור הזה, לא תלמיד חכם ולא בן תלמיד חכם, כי אם כמעט עם הארץ גמור... (תחת מה שאמרו לו כי הוא 'נודע ביהודה' נתברר שהוא 'נודע בגוים').

נענה הרה"ק ואמר, הנה בבוא העת והזמן לגמור השידוך עם 'בת פלוני לפלוני' שהוכרזו ארבעים יום קודם יצירת הוולד. נוטל הקב"ה את ה'שכל' מהורי המדובר, שלא יזיקו ולא יפריעו את הדבר מלבוא לידי גמר, ורק לכן הצליחו לפתותך בקל ש'חתן דנן' הנו רעק"א בכבודו ובעצמו... אמנם כעת משנגמר השידוך החזירו לך את השכל במתנת חנים מן השמים, וכי על זה דווה לבך, האם היה עדיפא לך להישאר מבלי שכלך... ימלא פיך תהילתו על שחזר אליך שכלך בשלימותו.

יח. חידוש נפלא מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ח ד"ה בפסוק) לבאר במה שאמרו לבן ובתואל 'מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב', שהרי רשעים היו, והיאך נהיו 'בעלי אמונה' לומר שמה' יצא הדבר... אלא, שהם אכן רצו לעכב אלא 'שלא יכלו לפתוח פיהם ולעכב', וזהו שאמרו לא נוכל דבר אליך רע או טוב – כפשוטו ממש... לא נוכל לדבר (נעשו אלמים לשעה...), ומכך הבינו בעל כרחם כי מה' יצא הדבר... ומכאן נלמד, כי ברצות ה' שיבוא השידוך לידי תכלית טוב לא יוכל איש לפתוח פה ולעכב, עד שאם יתעקש – יהפך לאילם... מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע לשאול אותו על דבר 'הצעה' שהציעו לו עבור בנו, שאלו הרה"ק, האם בירר אצל 'אנשי המקום' אודות הבת ואביה, והשיב ששאל אחד והלה הפליג בשבחיהם, מיד נענה לו הרה"ק, כי זה שידוך מן השמים. כשיצא מן החדר וסיפר לאנשי הבית מה שהיה אצל הרבי, התפלאו מאוד על נוסח התשובה, כי לא היה רגיל השפת אמת לדבר בלשון כזה, על כן שאלו את השפ"א על דבר תשובתו. השיב להם השפת אמת, אתמול היה אצלי אותו פלוני אבי הבת, וסיפר לי, שיש בביתו כמה בנות שהגיעו לפרקן, אך מאחר שכל בני עירו שונאים אותו חוץ מאחד שאוהבו על כן הוא חושש שהמה ידברו עליו סרה ויקלקלו לו את השידוכים, ומי ירצה להשתדך עמו... והנה מגיע אבי הבן לשאול על 'בת פלוני' ואמר לי ששאל אחד שדיבר עליו טובות, ונוכחתי לראות כיצד נזדמן לו מכל אנשי העיר דייקא אותו יחיד ומיוחד שהוא אוהבו של אבי הבת... ועל כן ראיתי בעליל שזהו שידוך מן השמים...

והן הן הדברים אשר אמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כי אם השידוך באשערט (הגון וראוי) ישלחו מן השמים את המחותנים אל האוהבים, והם יאמרו עליו כל הטוב, ואם לאו יגיעו אל השונאים והם יורידו את השידוך... יט. סיפר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל מה ששמע מבעל המעשה עצמו, בת ישראל נכנסה להגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ותינתה את מר גורלה, כי הגיעה לפרקה זה עידן ועדנים, ואכן השדכנים מציעים לה הרבה הצעות, אך הכל עונים עליה 'לא' באל"ף רבתי, איש בעולם אין רוצה אותה, כולם מסרבים לה, ובכיתה בכאב צורב, וכי כל כך גרועה אנכי... כזאת 'גארנישט' (איני שוה מאומה) עד שאף אחד לא רוצה בי.

נענה לה הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ברוגע ובשלווה, אני רוצה להסביר משהו ותענו לי באמת, אם הנני נצרך לשלוח מכתב למשפחת 'פרידמן' מרחוב רבי עקיבא 2, ואמסור המכתב בידיכם בכדי שתעבירו אותו לאותה משפחה, והנה, קיימתם השליחות, הלכם והגעתם לבנין המיועד, אבל מצאתם שם שהבנין בן ג' קומות, ובכל קומה דרים ג' משפחות... אין שם תיבות דואר (פאסט קעסטליך) וגם לא נכתב 'שם משפחה' על הדלתות, וממילא אינכם יודעים היכן מתגוררים משפחת פרידמן. מה תעשו... האשה שתקה, והחזו"א שאל שוב, אני רוצה לדעת מה הייתם עושים, ענתה בחשש מה, בלית ברירה אדפוק בדלת הראשונה ואשאל האם משפחת פרידמן זה כאן, והיה אם הם יאמרו כאן לא 'פרידמן' אנחנו משפחת 'איצקוביץ' אשאל אותם, היכן דרים בבנין זה משפחה בשם פרידמן, והם יאמרו כי משפחת פרידמן דרים בקומה השלישית. אמר לה החזון איש, וכי תצעקו בכאב ובכעס מדוע זה לא פרידמן

אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו - להישען רק על הקב"ה שהוא מזווג זיווגים

הנה איתא במדרש (שמו"ר א לב) בזה"ל, שלושה נזדווגו להם זיווגיהם מן הבאר, יצחק יעקב ומשה, ביצחק כתיב (בר סב) 'ויצחק בא מבוא באר' וגו', ועוד שנזדווגה רבקה לאליעזר למעין, יעקב 'וירא והנה באר בשדה' (שם כט ב), משה 'וישב על הבאר' (שמות ב טו), עכ"ד המדרש. וביאר הגאון מהרי"ב ווייס שליט"א גאב"ד מאנטריאל בהקדם מה שמצינו כמה מיני מקוואות לטהרה, דבקרא כתיב ב' מהם 'אך מעין ובור מקוה מים' (ויקרא יא לו), האחד טהרת ה'מעין', והשני, מקוה 'בור'. והחילוק ביניהם שהמעין נעשה כולו בידי שמים, כי מימיו באים מנביעתם והמה הולכים בדרךם אשר כרו להם בעצמם בכח הילוך המים, לעומתו ה'בור' כולו בידי אדם, הן הבאת המים לתוככי הבור והן כריית הבור לאצירת ואסיפת המים. וכתב בספר 'גידולי טהרה' (שו"ת בסוף ספרו, שאלה ב) שהבאר הוא

דרך שלישית, ויש בו משניהם - מצד אחד נביעת המים באה מן השמים, ולאידך גיסא יש מעשה אנוש שבני אדם הרוויחו והרחיבו וחקקו את מקום אצירת המים (כי לטהרת המים נצרכים לשני הדברים, א. מקור הבאת מים. ב. חקיקת מקום לאצירת המים). מעתה יתבאר ענין הקשר והשייכות של ה'באר' למציאת הזיווג, כי בענייני שידוכים ג"כ ימצאו שניהם, מקור הישועה - היינו מקור השידוך כולו בידי שמים, מן השמים מכריזים בת פלוני לפלוני ביום פלוני במקום פלוני, וכן מן השמים מסבבים את כל הנצרך למען יעלה ויבוא השידוך לידי גמר בפועל ממש, אלא שעדיין הוא דומה לבאר, שעל האדם לעשות פעולות השתדלות (כאילו היה הדבר תלוי בו), כעין חקיקה ואצירה להמשיך את השפע המוכן לו.

עפ"ז ביאר ב'כפתור ופרח' מה שהוכיח הנביא ירמיהו את בני ישראל 'אותי עזבו מקור מים חיים,

כאן... למה אתם עושים לנו את זה... מדוע אתם אומרים שכאן דרים איצקוביץ ולא פרידמן... וודאי שלא תצטעקו כן, כי מה יש לכם לצעוק ולהתלונן, הרי פרידמן דרים למעלה, מה יש לכעוס ועל מי יש לכעוס, כאן מתגוררת משפחת איצקוביץ ושם למעלה פרידמן, על כן עולים עד הקומה שלישית ומוצאים שם את פרידמן ונותנים להם את המכתב. הגביה החזון איש את קולו, תדעו לכם שברגע שאתם שומעים את התשובה 'לא' על השידוך, הרי משמעות הדבר הוא ששידוך זה אינו שלכם, אתם לדוגמא עתידים להנשא לחתן ששמו פרידמן, ולכן כאשר מדברים עבורכם הצעת משפחת איצקוביץ הם עונים בלא. וכי יש לכם לצעוק עליהם או להפגע מכך, ולשאול אותם מדוע אינכם פרידמן, הרי זה האיש איצקוביץ, והוא אינו החתן שלכם, מה לכם לכעוס... וכי זו ראייה על עצם מציאות שלכם שאתם טובים או לא... מה פתאום, הרי הדברים פשוטים שלא זה השידוך שלכם... ברגע שיגיע 'פרידמן' השידוך יבוא לכלל גמר בשעה טובה, ברגע שהשידוך שלכם יגיע הוא ירוץ עד כדי גמר, וכך היה.

מִן הַבָּאָר

סיפר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל על עצמו, שבהיותו בחור בן י"ז שנים השתדלו מאוד דודו ה'חזון איש' ואביו ה'סטייפלער' למצוא שידוך עבורו, ובמהלך השנים דברו בו נכבדות בעשרות הצעות, אך ראה זה פלא, תמיד 'הצד השני' השיב בלא... סופו של דבר, לאחר שש שנים בהיותו בחור 'בא בשנים' בן כ"ג, הציע החזון"א את בתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ונגמר הדבר בכי טוב. באותו הזמן היתה הכלה בת י"ז שנים... נמצא שכאשר 'נכנס' רבי חיים זצ"ל לעונת השידוכין היתה כלתו המיועדת לו משמיא לפני ה'בת מצווה'... והיה לומד מכאן לקח טוב לעודד שבורי לב כי רבים ממאנים בהם ומשיבים פניהם ריקם, כי הסיבה שעדיין לא התארכו כי עדיין לא הגיע הזמן, ומן השמים מסבבים זאת בסיבות שונות ו'מגלגלים' באופן כזה כאילו אינם מתאימים וכדומה...

כ. כעין הדברים אמר גם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שלמי שמחה עמ' עב) שעניין מציאות הזיווג על הבאר בא לרמז, שהנה מים עומדים בדיוק כפי שהבורא ית"ש בראם ללא כל תוספת ותערובת של גורמים זרים, כן הדבר צריך להיות בשידוכים, לא לערב שיקולים זרים ולא לערב השתדלות בני אדם, אלא להאמין כי מה' אשה לאיש, ומה שנדרש מהאדם הוא רק את הכלים לקירוב המים לפיו.

לחצוב להם בארות בארות נשברות' (ירמיה ב יג), וראה נא, כי ה' כתיב' הוא בארות באל"ף, ואילו ה' קרי' הינו בורות, ואכן על כך באה התוכחה - מדוע עזבתם את מקור מימי באר שכולו בידי שמים כנ"ל, ושכחתם כי יש מנהיג לבירה, שכחתם את המקור המביא לכם 'מים חיים' - שפע טוב נקי וזך, והלכתם לדרככם לחצוב 'בורות', כאילו הכל הוא בידי אדם. אף אם אכן, שעל האדם לעשות פעולות גשמיות בענין ההשתדלות, מ"מ הרי המקור של השפע הוא לגמרי בידי שמים, וחלילה

לכם לחצוב 'בורות' - לחשב כי הכל תלוי בידכם עצמכם כ"א.
וכה איתא מהגר"א זי"ע (יהל אור עמ' לג, והובא גם בחומש הגר"א) בזה"ל, כתיב (תהילים סב ט) 'בטחו בו בכל עת' והוא סוד הזיווג וכו' שיש לבטוח בזה על ה' וכו', וכמו שנאמר (שם קכו א) 'אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו' שהוא הזיווג הנקרא בנין בית כידוע, ואמר אם ה' וכו' ששוא הוא עסק בני אדם בענין הזיווג, שהכל הוא מאת ה' וכו' כ"ב, עכ"ל כ"ג.

כ"א. וכך איתא עוד במדרש הנזכר בענין ההיא מטרוניתא 'אמרה לו יכולה אני לזווג אלף ביום אחד (- וכמי שאומרת, מה הרבותא במעשיו של הקב"ה ח"ו), שתק רבי יוסי והלך לו, מה עשתה, הביאה אלף עבדים ואלף שפחות וזיווגתן זה לזה, אמרה להם פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני, כיון שנכנסו עמהן בלילה נפלה קטטה ביניהן ועמדו והכו אלו את אלו, לבוקר הלכו אצלה, דין ר' ישיה (- זה ראשו) פצוע, דין ר' ידיה (- זה ידיו) פצוע, שלחה בשביל רבי יוסי וספרה לו המעשה' וכו'. הבה נתבונן קימעא, הלוא 'מטרונא' זו לא היה חסר לה כסף וזהב... אם היו לה אלף עבדים ואלף שפחות - נקל לשער ולתאראיזה הון עצום היה ברשותה, ואם היה רצונה להוכיח שגם היא יכולה לזווג זיווגים אם כן פשיטא שלא חסכה בשום מאמץ ובשום ממון בכדי להתאים את השידוכים זה לזה, שכרה שדכנים בכסף מלא... גם הביאה אנשים מומחים 'יועצים' למיניהם בשמותם ובתוארם השונים... אף הלכה לבקיאם המבינים בטיב אנשים ובתכונותיהם... ואחר כל זאת הרכיבה רשימת שידוכים, כשלפי כל הנראה בעיני אדם הרי ודאי המה הצעות משופרא דשופרא, וראה זה פלא, שידכה אלף שידוכים ואפילו אחד מהם לא החזיק מעמד 'אפילו שעה אחת'... אך הדבר פשוט בתכלית, גם השידוך המתאים ביותר אינו מצליח אם לא יהיה ברצון השי"ת... ולדין ייאמר, גם בשעה שאנו רצים לארבע רוחות העולם לברר עוד, מצד זה וממקום פלוני... ואנו מתייעצים ב'חכמים' ובמבינים - נזכור היטב ששידוך לא נגמר בכי טוב גם הוא 'מתאים ביותר' אלא רק אם כך הכריזו משמיא ארבעים יום קודם יצירת הוולד, ולאידך גיסא, גם שידוך שנראה בעליל ש'לא קרב זה אל זה' הרי יתכן שיעלה ויצמח כגן רטוב אם כך גזרה חכמתו העליונה.

כ"ב. הנה כתיב (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', ולכאורה צריך ביאור מה שאמרו 'מצא', והרי לשון 'מצא' מתפרש על דבר שבא בהיסח הדעת (וכמו ההולך ברחוב ולפתע רואה מציאה לגד עיניו), אבל בדבר שהכל מחפשים אחריו, וכלישנא דגמ' (קידושין ב:) 'דרכו של איש לחזור', אין שייך כ"כ לומר שהוא 'מצא'. וביאר הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע (דרוש לנישואין לחודש אלול), בהקדם מה שאמרו (מגילה ו:) 'יגעת ומצאת תאמין', ולכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, שאם מתייגע שוב אין זה 'מצא', ואם 'מצא' הרי זה מורה שלא הייתה כאן יגיעה, אלא ביאורו, שפעמים רבות האדם מתייגע הרבה בלימודו ואינו מצליח להבין את הנאמר, וגם אחר עיון רב במפרשים עדיין לא נתיישב אצלו הדבר על בוריו, ולפתע... הוא מרגיש הארה בליבו ובמוחו, ו'מוצא' פשט ברור ונהיר, ובדייקא נהגו עמו כן 'מן השמים', למען ישכיל וידע שלא 'חכמתו' גרמה לו להבין, אלא הכל בידי שמים וגם הארת הפשט בסוגיא היא כפי מה שמזמין הקב"ה לאדם, וזהו יגעת ואח"כ מצאת, שתדע שזכית במציאה בלא קשר ליגיעה והכל בכדי שתאמין.

על זה הדרך יתבאר ענין 'מציאת הזיווג', כי מצוי ביותר שאדם מחפש 'בכל העולם', ולבסוף זיווגו מחכה בסמיכות מקום... באופן שלא עלה על דעתו, והכל הוא בכדי שיפק רצון מה', שיגיע לידי ההכרה שהכל הוא מרצון ה' שהוא מזווג זיווגים.

הנה אמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'קשה זווגו של אדם כקריעת ים סוף', כתב בספר מגדלות מרקחים (לבנו של הערוגת הבשם, פרשת בשלח עה"פ התיצבו וראו את ישועת ה') לבאר הכוונה, כי כמו שבקריעת ים סוף היה כל אחד ואחד חושב מחשבות באיזה אופן תהיה הישועה, כמו שאמרו חז"ל שהיו ד' כתות, אבל לא היה מי שעלה על דעתו שהים יבקע. כמו כן גבי זווגו של אדם, רוב פעמים רואין שמה שלא עלה על דעתו מעולם זה הוא זיווגו.

באר הפרשה - פרשת חיי שרה

וממשיך לבאר שאע"פ שכבר הכריזו מ' יום קודם יצירת הולד, מ"מ הוצרך להיות באופן זה – שמגיע ממקום שלא עלה על דעתו, כדי להורות שמעתה כאשר ריחיים על צווארו, וצריך לשאת ע"ע עול הפרנסה, ידע שהפרנסה ג"כ אינה באה ממקום שהוא חושב, וכאמרם ז"ל (פסחים קיח.) קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. והיינו טעמא דגם בקריעת ים סוף לא אמר להם השי"ת תיכף ומיד שיקרע הים, אלא הניח שיתחלקו לד' כתות וזה יאמר כה וזה יאמר כה, כדי להראות על הנ"ל דישועת השם באה ממקום שהאדם אינו חושב עליו כלל

והנה החילוק בין עזר לישועה הוא ע"פ מש"כ בראשית חכמה (שער היראה פרק ו') שעזר אינו אלא סיוע – שהאדם מתחיל ואחר מסייעו, אבל ישועה הוא בלתי סיוע מהנצרך, והיינו דכתיב 'התיצבו וראו את ישועת ה'', ישועה דייקא כלומר, שהישועה תבא ממקום שלא עלה על דעתכם כלל ולא עשיתם שום פעולה לזה, ובזה יש לפרש ג"כ הפסוק 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון' דהכי קאמר ה' ילחם לכם אפי' אם אתם תחרישון, וביותר יבואר עפ"י מה ששמעתי לפרש שתיבת 'ילחם' הוא מלשון לחם, שהשי"ת יתן לכם לחם אפילו אם אתם תחרישון, והיינו כנ"ל, כי הפרנסה באה ממקום שלא חשב עליו כלל, עכ"ד.

כג. וכה מובא בספר 'מעתיקי השמועה' בשם הגרי"ז מבריסק זצ"ל, שבכל שאר עסקי העולם מחויב האדם לעשות השתדלות הטבעית, הן בענייני הפרנסה ש'בזעת אפך תאכל לחם', והן לגבי בריאות הגוף שצריך לגשת אל הרופא וכל כיוצא בזה, אכן לגבי שידוכים אין מקום להשתדלות כלל, ואין צורך להתרוצץ משדכן פלוני למשנהו ולחזר אחר אבדתו, כי מה' אשה לאיש.

והמשיך 'הרב' ואמר, שמא תאמרו אם כן למה אף אני פונה לשדכנים ועושה השתדלות לצורך שידוכי בני, באמת אין בזה צורך ותועלת אלא כדי להרגיע את ה'נערווען' (עצבים)... גם ידוע שהרה"ק מסאטמאר זי"ע נשאל פעם כמה גדר השתדלות עבור הזיווג, ענה הרה"ק, שפעם אחת בשבוע ידבר עם 'שדכן' אודות שידוך... ויש שאמרו שהכל תלוי לפי גודל בטחונו, אף עכ"פ, אף כאשר 'משתדל' עבור שידוכי צאצאיו ידע שאינו עושה כן אלא רק מצד חובת השתדלות, אך לא יחשוב שבידו לקרב או לרחק איזה שידוך.

וכבר אמרו כי מחסדי הבורא הוא שנתן להורים להתעסק בשידוכי בנם וביתם, והקב"ה נותן להם 'הרגשה' כאילו הם אלו שהסכימו או הורידו את השידוך – אף שבאמת כל מערכת השידוכים מתנהלת לה רק מן השמים, כי הבה נתבונן, הנה זה קרוב לעשרים שנה מגדלים האב ואם את בנם ובתם ביגיעה, עמל ויזע, משנות ילדותו הדירו שנתם בלילות, ומשגדל הוליכו אותו לבית תלמודו וכו' וכו' כידוע לכל 'צער גידול בנים' מהו... חשוב נא איך ייראה דבר, כשיגיע עת דודים וינשאו הבן או הבת לזיווג שיבוא מאליו מן השמים, מבלי שיהא ביד ההורים לחוות דעתם בענין... על כן חס הבורא על האב והאם ונותן להם 'שירגישו' כאילו יש להם גם 'חלק' בהחלטות הזיווג, אבל באמת אין זה אלא דמיון... המכיר בזה תשלחו נפשו בכל תקופת השידוכים, והיה זה שכרו.

מעשה שהיה באברך יקר ובר אוריאן, שבנו הבחור כליל המעלות הגיע לעת דודים, ודברו עבורו נכבדות לשדכו עב"ג כראוי לו, והחל במסכת ארוכה של חקירות ובדיקות עד שנתברר לו כי אכן בתולתא דא היא מהוללה בתשבחות. והנה, לאחר שנתרצו שני הצדדים הוחלט כי לעתותי ערב יבא הדבר לידי גמר וישברו צלחת כנהוג, אולם בצהרי היום חישוב אבי החתן דרכיו וזכר שלא נמלך כלל בשוויגער (חמותו) האלמנה בכל הקשור לשידוך, ואין זה מן הנכון לקיים בה 'והתעלמת', ע"כ נדברו אבי החתן ואמו שיעלו 'לבקרה' בביתה, ובתוך כדי הדברים יעלו על השולחן שמציעים כעת הצעה זו לבנם, ובזה תינתן לה הרגשה הטובה שרוצים לשמוע חוות דעתה, אע"פ שאצלם כבר היה הדבר ברור ומוסכם. מדיבור למעשה, ההורים באו ועלו לביתה, באופן שהיה נראה כאילו כל ביאתם אינו אלא לביקור סתמא, שם דיברו על דא ועל הא, ובין הדברים ספרו גם שבאה הצעה טובה לפתחם עבור בנם התכשיט המהולל, התרגשה השוויגער מאוד מהצעה זו, מכיוון שהכירה היטב את המשפחה המדוברת, לקחה את הענין לידיה במלוא הרצינות והחלה לברר בין קרובותיה, ומשמעה שבחה של עלמה זו הפטירה לבתה וחתנה יחד – אם תצייתו לקולי 'היום היום' תגמרו את השידוך על צד היותר טוב, אחר הרהור קמעא הוסיפה, היות וחמותה הסבתא רבא (עלטער באבע) אוהבת שמעריבים אותה בעניינים אלו, ע"כ, למען כבודה, למצוה רבה תחשב אם יעלו אצלה ולהימלך גם בדעתה, אך תעשו בחכמה – עלו אליה כבדרך מקרה וביקור, ובין הדברים תזכירו אודות השידוך ותשאלו את פיה, וכך תרגיש הבאבע (הסבתא) בטוב, שמתחשבים בדעתה. שמעו וכן עשו, וכמעשהו בראשונה כך היה באחרונה אותה 'הצגה' (שפיל), ואכן גם ה'סבתא רבא' אמרה שהיא מכירה היטב את המשפחה, עדיין שמורים בזכרונה כל הבאבעס של המדוברת עמהם שיחקה בילדותה (והאריכה בסיפורי סבתא...), לא זו בלבד, אלא אף היא עצמה

למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה

זאת עשו וחיו, הרבו בתפילה ובתחנונים לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתב הרשב"ם (פסחים ק"ח. ד"ה בקריעת) לבאר הטעם שדימו חז"ל את ענין הזיווגים לקריעת ים סוף - 'ונפקא מיניה למבעי רחמי', כלומר שבאו חז"ל הק' ללמדנו 'סדר מציאת הזיווג' והוא על ידי בקשת רחמים מ'השדכן' בכבודו ובעצמו הלוא הוא הקב"ה כי ממנו אשה לאיש.

וגדולה היא התפילה לסלק כל העיכובים והקטרוגים, ולהביא למציאת השידוך אפילו קודם זמנו. וכמו שאמר הר"ה ק' ה'פני מנחם' ז"ע (פני מנחם פרשת במדבר תשנ"ה סעודה ג) שהנה מבואר בגמרא (מ"ק יח:) 'מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמו אחר', והלא הדברים קל וחומר, ומה אם יש ביד אדם להקדים וליטול את של רעהו בבקשת רחמים, כ"ש שיש ביד האדם למהר בבקשת רחמים למצוא מהרה את זיווגו שלו שהכריזו עבורו קודם יצירת הולד.

זכה ביאר הר"ה ק' ה'אמרי נועם' ז"ע (בראשית ד"ה על בן) בלישנא דקרא (ב כד) 'על בן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו', שהנה מדרכו של עולם, בגשתם להחליט 'החלטות' בעניינים חשובים, וביותר בפרשת השידוכים, הרי הם מלאים ספקות כרימון, מה גם שיש להם רצונות ודמיונות מהארץ ועד לשמים, יש האומרים ל'שדכן', אה, כזאת וכזאת הנך מציע לנו... אין רצוננו אלא להשתדך עם משפחה 'מפוארת ונכבדה' כמונו... או ברצוננו בגביר ובעל יוחסין וכדומה, לאידך, יש המלאים ספקות, האם כדאי להם 'להסכים' להצעה פלונית אם לאו, וזה מרומז בדברי הכתוב אביו - אלו הרצונות (כמו 'ולא אבה סיחון' דברים ב ל, שפירושו לא רצה), ואת אמו - מלשון 'אם', כלומר ספקות כדת מה לעשות, ולשניהם אמרו יעזוב איש את אביו ואת אמו, אלא ודבק באשתו - ר"ת 'א' שפתי תפתח ופי' (תהילים נא יז), ר"ל עזוב נא, אל תשקע ותטבע בים הרצונות והספקות... הדבק בעמוד התפילה ביתר שאת וביתר עוז, ותבוא על סיפוקך בהגיע הזיווג הנכון מן השמים לידי גמרי'.

טרחא לברר בין מכריה אודות המדוברת ומשפחתה, ולבסוף אמרה 'ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצווה אותך' - בעיניים עצומות ובידיים פתוחות מהרו לידי גמר השידוך, ומאד תגדל שמחתי אם תתקשרו עוד 'היום' ששוברים צלחת בשעטו"מ, ויהי אך יצאו מביתה, הפטיר אבי החתן לבני ביתו, ונענה כשחיוך רחב על שפתיו, 'נס גדול' עשה עמנו הבורא שאין לנו עוד סבתות, כי לולא כן, לא היינו מסיימים מסכתות ה'בבא'ס עד דורו של יהושע, כל אחת מהן עם המעשה'לך משלה, בטוחה כאילו אין לנו אלא פקחותה ושכלה הישר, הרי אנחנו בדקנו ו'חרשנו' היטב עולם ומלאו עד שהגענו להחלטה זו, וכאילו שהם מחליטים בדבר.

לא עברו כמה דקות התעמק האב והשיג אור בשכלו הישר, כי גם כל תבונתו וידיעותיו יתירות לגמרי, שהרי ממילא ארבעים יום קודם יצירת הולד כבר החליט בורא כל היצורים שזיווג זה יעלה יפה, וגם אם לא היינו חוקרים ובודקים, ומכניסים את אפנו לכל סדק וחרק, הרי מזווג הזיווגים כבר היה מזווגן גם יחד, אלא מאי הקב"ה ברוב רחמיו ריחם עלינו כמו שאנחנו ריחמנו על הבאביצ'קעס (הסבתות) שלנו, ונותן לנו להרגיש 'הרגשה טובה' כאילו אנחנו הבאנו לידי גמר השידוך, אבל באמת לא צריכים 'לא לדידן ולא לדידהו' (וביתר עומק ילמד מהנעשה עם השוויגער - שבטוחה בעצמה כי היא היא שהביאה את השידוך לכי טוב, אלא שביטוב ליבה' גמלה חסד עם חמותה להכניס אותה לסוד העניינים, ואף יעצה בדעת ובחכמה כיצד 'לסבב' אותה... ואינה מעלה על דעתה שאף אותה 'סיבבו' בשביל לתת לה הרגשה טובה בלבד).

כד. הנה איתא במדרש (בר"ר סח ב), 'בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפז בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי'. מכאן למדו סגולה בדוקה למצוא הזיווג בנקל, לומר קודם עקירת רגליו בתפילת העמידה פרק 'שיר למעלות אשא עיני אל ההרים' (הובא בבני יששכר בפרשת ויצא, ומקורו בספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו).

ואולי י"ל, שסגולת פרק זה עפ"י המבואר בספרים שכשאדם מכיר שבכוחות עצמו 'חסר ישע' הוא - מאין יבוא עזרו, ורק 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' אז קרובה ישועתו לבוא. ולכן מצאנו ג"כ שמזמור זה מסוגל לא רק לזיווג אלא לעוד כמה ישועות גדולות.

עוד סגולה הביא הכ"פ החיים' (סי' תכו סק"י) 'שלא יאבדו לומר ברכת הלבנה בכוונה ובציבור'. ויש שנתנו רמז בדבר, כי 'לבנה' ר"ת ב'תולה נ'שאת ל'יום ה'רביעי' (לשון המשנה ריש מסכת כתובות).

מזווג זיווגים - גודל מעלת המצווה להתעסק בשידוכים
 דבר בעתו מה טוב, בעסקנו בפרשת עסק 'מציאת'
 הזיווג ליצחק אבינו, בה נזכר בתורה הק' ה'שדכן'
 הראשון הלוא הוא אליעזר עבד אברהם, להרחיב מעט
 במצווה יקרה זו להתעסק בשידוכים ו'להציע' הצעות
 איש לרעהו. וכבר כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל (דברים
 לד ו) בזה"ל, פְּרִיךָ שְׂמִיָּה דְּמֵאֲרִי עֲלֵמָא דְּאֵלִיף לִן
 אֶרְחֻמִּיהָ תִּקְנִי, אֵלִיף יִתֵּן לְמִלְפָּשׁ עֲרֻמְלָאִין מִן דְּאֵלִיפִישׁ
 אָדָם וְחֻהָ, אֵלִיף יִתֵּן לְמִזְוֹנָא תַּתְּנִין וְכִדָּן מִן דְּזוּיג תְּחָה
 לְנֵת אָדָם, עכ"ל [ובתרגום ללה"ק, ברוך שמו של אדון
 העולם שלימד אותנו דרכים מתוקנות, לימד אותנו
 להלביש ערומים ממה שהלביש את אדם וחווה, לימד
 אותנו לזווג חתנים וכלות ממה שזווג את חווה לאדם].

גם איתא בגמ' (ברכות סא.) ללמוד ממה שנאמר (לעיל
 ב כב) 'ויביאה אל האדם' - אמר ר' ירמיה בן
 אלעזר, מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון,

באמת אמרו, שגם השידוך המיועד לו לא יבוא לידי
 גמר רק ע"י התפילה¹, כמרומו בעניין (כד סו)
 'ויספר העבד ליצחק את כל הדברים', ופירש"י 'גלה
 לו ניסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ ושנודמנה לו
 רבקה בתפילתו'. וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע
 (עה"ת ד"ה ועל הדרך) דלכאורה צ"ב מדוע קפצה לו הארץ
 רק בהליכתו ואילו בחזרתו הוצרך ללכת את כל הדרך
 מבלי שתקפוץ כנגדו. אלא ביאורו, שלא רצה הבורא
 לגלות את רבקה ליצחק עד שיתפלל על זיווגו, על כן
 נתאחר אליעזר בדרכו ולא קפצה לו הארץ, כדי שיצחק
 יתפלל על זיווגו, ואכן, כאשר אך קיים יצחק בעצמו
 'ויצא יצחק לשוח בשדה', מיד בגמר תפילתו - כאשר
 נשא עיניו אחר תפילתו 'וירא והנה גמלים באים', כל
 זה נכלל בסיפור ש'סיפר לו העבד' - קפצה לו הארץ,
 ואל תקשה, א"כ, ק"ו שהייתה צריכה לקפוץ לו בחזרתו,
 כי בזה הודיע לו אליעזר 'שנודמנה רבקה (רק) בתפילתו'
 (של יצחק), על כן המתין לו הבורא על התפילה.

כה. כה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (נמסר בידי הרב מפוניבז' צ"ל ע"י הגרא"מ שך זצ"ל), כי בנוהג שבעולם כשיש למישהו
 בן בחור כליל המעלות 'פאר הדור' - מתמיד עצום ות"ח מופלג בעל מידות ועובד ה' הוא דואג פחות, ואינו
 מרגיש כ"כ צורך להתפלל על זיווגו של בן זה - כי מי לא יאבה לזכות בחתן פאר כזה, ומה גם אם יש לאותו אב
 עשירות מופלגות - בוודאי לא יתפלל, כי מי לא ירדוף אחרי שידוך כזה... וכאן מצינו כי אליעזר עבד נאמן לאברהם
 אבינו יצא לחפש זיווג ל'בן אדוני' יצחק שהיה בחור מושלם בכל מידה נכונה, עד שנקרא עולה תמימה לה', ללא
 כל חסרון, אף הוא עצמו מובטח בנדוניא עשירה ש'כל טוב אדוני' בשטר כתוב וחתום ליצחק, ואעפ"כ לא פסק
 פומיה מתפילה לה' 'ועשה חסד עם אדוני' משל היה המדובר בבחור ה'נעבעך' (המסכן) הגדול שבדור, אף בבית
 בתואל עמד והתחנן 'אם ישכם עושים חסד ואמת'... ובזה ביאר מה שאמרו חז"ל (בר"ר ס ח) 'יפה שיחתן של עבדי
 אבות מתורתן של בנים', כי תפילה בהרגשה כזו היא גדולה מ'תורה', והיא היא תורה בעצמה...
 וללמדנו על חובת התפילה, גם אם נדמה לו שהוא הבחור המושלם והמופלג ביותר ששייך... כי אי אפשר להשיג
 בעולם הזה מאומה בלא שיקדם לה תפילה.

כו. כי הגם שנתבאר שהקב"ה הוא הוא ה'שדכן', ואף אין צורך להרבות בהשתדלות יתירה כי מה' אשה לאיש
 בעתו ובזמנו, אכן כל זאת ייאמר לגבי אלו שהגיעו לפרקם וכן לגבי ההורים, אך על הזולת מוטלת חובה קדושה
 לעזור ולסייע - 'לא תוכל להתעלם', ולא יתחזק באמונה בכל הנוגע לצרת זולתו...

וכמאמרו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (לקוטי חידושי הרמ"ל פז) על נוסח ברכות השחר, שכל הברכות
 נאמרים בלשון רבים, 'פוקח עוורים', 'מלביש ערומים', ומדוע ברכת 'שעשה לי כל צרכי' נאמרת בלשון יחיד, ולא
 'שעשה לנו כל צרכינו' בלשון רבים. להורות, שרק בנוגע לו ולצרכי עצמו, יראה את עצמו כמו שהבורא עשה לו
 כל צרכו. אבל ח"ו שבנוגע לצרכי חברו יחשוב - הרי הקב"ה כבר ממלא כל מחסורו וצרכיו... מה נחסר עוד שאבוא
 ואיטיב עמו, אלא ישתדל ויעניק לחברו עד כמה שבידו לתת, להחיות נפש כל חי.

והובא בשמו בספר 'יושר דברי אמת' (הגה בסוף פר' שמות) לבאר הפסוק 'כל פעל ה' למענהו' (משלי טז ד) והיינו שכל
 מה שיש בעולם ברא ה' לכבודו, וקשה לאיזה צורך ברא אפיקורסות בעולם. ואמר (הרמ"ל) כאשר יבוא עני ואביון
 לפשוט יד, בבקשה שיושיעו מצערו וצרתו, אין להשיב לו - מסתמא כך הוא מן השמים, שעליך לסבול עול עניות...
 אלא בזה ישתמש ב'אפיקורסות' - לחלצו מצרתו ככל אשר תשיג ידו, ולא עוד, אלא יחשוב שאם הוא לא יושיעו
 לא יהא מי שיושיענו.

לגישן מא.). וכבר נודע מה שכתב המהרש"א (שבת לא.) על מה שאמרו בגמ' שבשעה שמכניסים אדם לדין שואלים אותו 'עסקת בפריה ורביה', שבכלל 'שאלה' זו אם עסק בנישואי יתום ויתומה, והוסיפו על דבריו, ש'יתום ויתומה' לאו דווקא, אלא כל 'הצעה' ו'הצעה' הרי זה קיום מצוות פרו ורבו.

ג. הנה כתיב (דברים טו זח) 'כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך וגו' העבט תעבטנו די מחסורו אשר יחסר לו' ופירש"י, לו זו אשה, והרי שחלק ממצוות ה'צדקה' היא לעסוק בשידוכים ולהביא לו די מחסורו אשר יחסר לו (ביאורים והנהגות בפרשת).

ד. אכן מי זאת עולה על כולנה - גמילות חסדים, כי זהו החסד הגדול ביותר שניתן לעשות עם הזולת, ודבר שפתיים אך למותר עד כמה מצפים אותם העומדים בפרק השידוכים וכן ההורים לכל 'הצעה', והרי זה כמים קרים על נפש עייפה כפשוטו ממשלב.

מבאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קמן בשושבינות ואל ירע לזין, ופירש רש"י, שושבין - משתדל בחופתו ובזיווגו.

ובמה וכמה מצוות איכא בדבר כח. א. יש שכתבו (שלח העור סי' ג סק"א, וכן בשו"ת הרב"ז ח"א סי' סא) שה'שדכן' מקיים מצות 'ולדבקה בו' וכן מצות 'והלכת בדרכיו' כח, שהכוונה בהם כמו שדרשו חז"ל הדבק במידותיו של הקב"ה, וכן ללכת בדרכיו, וכמו שאמרו 'מה הוא רחום אף אתה הוי רחום', ועל דרך זה ממש, מה הקב"ה מזווג זיווגים [וכדברי המדרש הנודעים (בב"ר סח ד) שאמר רבי יוסי בן חלפתא שמברית העולם ועד עתה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים] אף אתה מזווג זיווגים.

ב. כתיב (ישעיה מה יח) 'לא תהו בראה לְשֶׁבֶת יצרה', ומהות מצוה זו היא לגרום להרבות ישוב העולם, וא"כ גם המתעסק בשידוכים הרי הוא גורם לריבוי העולם, ואף הוא מקיים מצוה זו (הערות מהגר"ש אלישיב

כז. ואכן ידוע על רבים מגדולי הדורות שהתעסקו במצוה רבתי זו ברוב חביבות, ונציין רק למה שכתב ב'מנהגי מהרי"ל' (הל' חנוכה אות א) על מהר"י סגל 'ומחית הרב לגופו הרוב היה שכר שדכנות, שהיה כותב ושולח מכתב ידו בכל המדינה לזווג וכו'.

וכבר הבאנו בארוכה על הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שהשתדל ביותר לשדך יתום ויתומה בערב יום כיפור באומרו שהוא נצרך לזכות זו לקראת יום הקדוש.

כח. גם 'סגולות' יקרות יש במצווה רבתי זו, וכמו שכתב הגאון הגדול רבי משה שטערנבוך שליט"א בספרו 'ביאורים והנהגות' (בפרשתו), שמעתי מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שהתעסקות בשידוכים לאחרים זהו סגולה לזכות לבנים הגונים.

גם 'סגולה' יש בה כדי למצוא שידוך עבורו (ועבור יוצ"ח), וכמו שהוכיח כן הגה"ח רבי נתן לוברט זצ"ל (שארית נתן) מהכתוב ב'פרשת השידוכים' שבתורה (כד סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי', ופירש רש"י 'שהלך להביא הגר לאברהם אבי שישאנה' (ומקורו מדברי חז"ל בב"ר ס יד), מה כתיב לאחריו 'והנה גמלים באים' - שמיד הגיעה רבקה, ו'נענה' עוד לפני אברהם... והיינו טעמא, עפ"י מאמר חז"ל (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', ואין הדברים אמורים דווקא לענין 'תפילה', אלא כל המשתדל בטובתו של השני, והוא צריך לאותו דבר, גם בזה 'הוא נענה תחילה'.

כט. כה מובא ב'מעשה איש' (ח"ב עמ' רג) אודות הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, 'אמר להג"ר שלמה הרש"ל זצ"ל בהלכם להתעסק יחד באיזה ענין של שידוך, לאמיר זיך עסקנ'ען מיט דעם וואס דער אייבישטער עסקנ'ט זיך - הבה ונתעסק בדבר שהקב"ה מתעסק בו...

כיוצא בדבר ממש מובא עוד (ח"ז עמ' קכה) שסיפר הגאון רבי אלעזר טורצ'ין זצ"ל, שפעם שלחו החזון איש להתעסק באיזה הצעת שידוך ואמר לך תא נעביד עובדא דקוב"ה (הבה נעשה כמעשי הקב"ה), שאמרו חז"ל הקב"ה יושב ומזווג זיווגים.

ל. הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע היה נוהג להעניק מממונו לעודד שדכנים שיתעסקו במציאת זיווג לבחורים מבוגרים, והיה אומר כי זה נכלל בשאלת עסקת בפריה ורביה (לכם של ישראל ח"א עמ' קנח).

לא. בלשון הזה היה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל מעורר את השדכנים להשתדל בשידוכים, כי זהו החסד הגדול ביותר שניתן לעשות עם הזולת, ואף הוא עצמו 'השקיע' בעניין זה שעות על גבי שעות (שלמי שמחה עמ' ד).

מהרה ה' אלוקינו ישמע קול ששון וקול שמחה קול ויזכו כל בני ישראל לבנות ביתם בשעטומ"צ על אדני חתן וקול כלה בערי יהודה ובחוצות ירושלים, התורה והיראה מתוך הרחבה ושפע רב ברו"ג.

פעם נכנס איש יהודי אל הגרש"ז ושפך את לבו לפניו על שלא זכה להיפקד בבנים, וביקש עצה 'וסגולה', נענה לו הגרש"ז, כבר כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שעשיית צדקה וחסד עם הזולת הרי זו סגולה גדולה להיוושע בזש"ק. חזר האיש ושאל באיזה מעשה חסד להתעסק, ובתחילה יעץ לו הגרש"ז שיפרוס חסותו על ילד יתום וישלם כל הוצאותיו הרוחניים והגשמיים, אכן הלה לא היה בעל אמצעים ולא היה ביכולתו לעמוד בתשלומים אלו, על כן יעץ לו הגרש"ז להתעסק בשידוכים של מבוגרים ולעזור להם להקים בית נאמן בישראל, כי זהו החסד הגדול ביותר. סבר הלה וקיבל, ואכן לא חלף זמן הרבה ונולד לו בן זכר במז"ט.

לב. והנה רבים 'פוטרים' עצמם ממצוה גדולה זו באומרים שאינם 'בר הכי'... אינם 'מוצלחים' ואינם יודעים לנהל 'שידוכים', גם אינם יודעים להציע הצעה הגונה והולמת, ומי יודע אולי יבואו לידי פגיעה בהורים ובמדוברים כאשר יציעו הצעה שאינה לפי כבודם וכו'... אמנם, באמת עדיין יש בידם לגשת אל 'שדכן' מנוסה ולהציע לו שהוא יפנה אל ההורים, ובכלל יש 'לפקפק' בעצם הטענה, כי אלפי ורבבות בתים מישראל נבנו על ידי מי שאינם 'שדכנים' קבועים... ואם יעמידו לנגד עיני רוחם את צער ההורים שיש להם בביתם 'שיירה' של בנים ובנות ה'יושבים' בבית וכאבם עולה עד לשמים – בוודאי 'ירוצו' להציע בכדי 'לגאול' אותם ממצוקתם הגדולה והנוראה שהיא קשה יותר מקריעת ים סוף...

לאידך גיסא, ודאי שאין צריך לומר, שאין כל טעם לרוץ להציע 'מן הגורן ומן היקב', מבלי מחשבה תחילה האם אכן יש כאן בכלל כדי הצעה... כי לפעמים יש בעצם ההצעה פגיעה והשפלה עצומה, וד"ל. על כן כל ערום יעשה בדעת, ובכל ספק שיש לו ישאל בעצת שדכן מנוסה.

ישקו העדרים

מה' יצא הדבר

עובדא נפלאה ששמענוה מבעלי המעשה. למשפחה זו היו שני בנים בישיבה גדולה, הגדול בשיעור ג' והצעיר ממנו בשיעור א', ומכיוון שלקהילתם יש כמה וכמה ישיבות גדולות בערים אחרות, נשלחו שני הבנים כל אחד לישיבה אחרת. ויהי היום, הציעו ל'מגיד שיעור' של בנם הצעיר את הבחור משיעור ג' הלומד בישיבה השניה, והמגי"ש ענה לא באל"ף רבתי"ת, וטעמו ונימוקו - **אחיו הצעיר לומד אצלי, ולפי כל ההלוך ילך** (סגנון הבית) אין זה מתאים לביתי... השדכן דחק בו מאד, וניסה להסביר לו, כי שני האחים שונים במהותם זה מזה, ואדרבה האח הגדול מתאים בדיוק רב לביתו, אבל הוא לא הסכים לשמוע. ואכן, הבן הגדול מצא את זיווגו הראוי לו בס"ד, וכבר נישא בשעטומ"צ.

כעבור שנה ומחצה, בא אותו השדכן והציע את הבן הצעיר (שלבינתיים בגר ועלה לשיעור ג') לאותו מגיד שיעור, אמנם לא גילה לו את שם הבחור - רק אמר לו שמדובר **מבחור חשוב מבני קהילתם...** וכך אמר לו, הרי נוות ביתך בקיאה בקריאת 'כתב יד' (גרפולוגי), אמציא לידך כתב יד של הבחור, ואחרי ה'בדיקה' תחליט האם ברצונך להמשיך.

ואכן, מדיבור למעשה, המציא בידו את כתב היד של אותו בחור (שדייקא מחמתו לא אבו לשמוע על שידוך עם אחיו הגדול לפני שנה ומחצה). לא עברו שעות אחדות, והנה הם פונים אל השדכן, וכך הם אומרים, **את הבחור הזה ניקח ל'חתן' - לא מצאנו שידוך יותר מתאים בכל ההצעות שהציעו לנו עד היום הזה.** אז 'גילה' להם השדכן את שם הבחור ומשפחתו, ה'מגיד שיעור' לא האמין, אבל השידוך נגמר בכי טוב. וראה זה פלא, כי אם מן השמים רוצים הרי יוצא הדבר לפועל, הוא לא אבה לקחת את הראשון מחמת שהכיר את השני, ולבסוף לקח את השני בעצמו.

וכבר אמרו במדרש (בר"ר סה ב) אפילו ממזר אחד בסוף העולם וממזרת אחת בסוף העולם הקב"ה מביאן ומזווגן זה לזה, שנאמר (תהילים סח ז) 'אלוקים מושיב יחידים ביתה', והדברים נפלאים למתבונן בהם, יושב לו אחד האסור לבוא בקהל ה' בסוף העולם, ובדרך הטבע אין לו שום מוצא, כל סביבותיו אנשים יראים ושלימים כשרים ו'מיוחסים', ואין אפילו אחד שיכול לדבוק בהם, אכן הקב"ה ממציא לו אחת כמותו מסוף העולם...

ולא עוד, אלא הקב"ה הוא מזווג בת פלוני לפלוני ביום פלוני ובמקום פלוני, ואין כח ביד אנוש להקדים או לאחר את הזמן המיועד אפילו ברגע אחד, ולא יעזרו כל השתדלויות שבעולם, ואין אנו אלא כ'חומר ביד היוצר'. וכמו שהיה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע 'ווען ס'קומט די ריכטיגע מינוט, געדויערט עס ווייניגער פון א מינוט' (בהגיע הרגע המיוחל נגמר הדבר בפחות מרגע).

ישקו העדרים

אומר היה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (ליקוטי יהודה בפרשתן) בשם הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע דלכן כתיב בפרשתן (כד יז - כ), 'וירץ העבד לקראתה... ותמהר... ותריץ עוד', כי אכן בענייני השידוכין הכל מתנהל כפי הנאמר מה' יצא הדבר, ולא רק עסקי השידוכין נקבעים ממרומים כרצונו יתברך, אלא גם הזמן והעת בו יבוא השידוך למעשה ויגמר בכי טוב אף הוא תלוי רק ביד הקב"ה, ואין יכולת ביד אנוש לא למהר אותו אפילו ברגעא חדא ולא לאחר אותו, ובהגיע העת שיועד מן שמיא ל'גמר השידוך' אז הוא יגמר בכי טוב, ומאחר שהוכרח להגמר באותו היום, הואיל והתפלל 'הקרה נא לפני היום', והרי כבר היה 'לעת ערב' (כדכתיב בפסוק יא) לכן היה הכל במהירות ובחפזון כ'קפיצת הדרך', ריצת העבד, מהירות רבקה וכדו' - בכדי שיגמר הדבר בכי טוב בעתו ובזמנו ללא עיכוב רגע אחד.

וכך סיפר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל שתי מעשיות פלאי פלאות זה לעומת זה עד כמה אי אפשר להקדים או לאחר את הזמן הנקבע מן השמים.

כה היה מעשה בחתן שעמד תחת חופתו, וכאשר היה צריך למסור את הטבעת לפתע נפלה מידו ונעלמה, חיפשו אחריה ומצאוה והחזירוה לחתן, וכבר אבה לתת אותה אך הנה שוב נפלה... וחזרו וחיפשו עד שמצאו... ונכנס חשש בלב המחותנים, שמא סימן מן השמים שאין זה השידוך הנכון... והלא דבר הוא, לאו בכל יומא מתרחש מקרה כזה שתיפול הטבעת פעמיים ושלוש... והנה היה שם בחופה הגרי"ז מבריסק אשר הבין מיד את המתחולל בלב... ותיכף פתח פיו להרגיעם, ואמר, התדעו מפני מה נפלה הטבעת שתי פעמים, כי עדיין לא הגיע הזמן... מן השמים נקבע הזמן המיועד והרגע המדויק בו יקדש החתן את הכלה, אמנם אתם הייתם מוכנים ומזומנים זה כמה רגעים מקודם הזמן... על כן סיבבו מן השמים שיהיו לכם עיכובים עד שתגיע השעה שנקבעה ממעל.

והוסיף עוד לספר, על בחור בעל תשובה שלמד בישיבה לבעלי תשובה, וכשהגיע לפרקו הציעו עבורו כלה שאף היא חזרה בתשובה, ולאחר כל הבירורים והבדיקות והחקירות 'שברו צלחת'... וקבעו זמן לנישואין. במשך כל הזמן בין השידוך לחתונה היה הכל למישרין - רבני הישיבה דאגו לכל צרכיו, הזמינו ושילמו עבור ה'אולם', וגם סידרו לו כל שאר צרכי הנישואין.

והנה הגיע היום... ולעת ערב הגיעה הכלה עם חברותיה וקצת מבני משפחתה, וכן החלו להתאסף שאר המוזמנים, אך החתן איננו... עובר עוד זמן ועוד זמן וכבר החלו לדאוג, מי יודע מה אירע לחתן... אחד מהידידים רץ אל הישיבה בה למד החתן (כי עדיין לא היו פלאפונים באותם הימים) ולהפתעתו מצא את החתן בכבודו ובעצמו... שאלו הבחור, ידידי היקר, האם ידעת איזה יום היום... השיב 'החתן' ידעתי גם ידעתי, אבל מה אעשה שהחלטתי כי לא חפצתי לקחתה... החלטתי

ישקו העדרים

שהיא איננה מתאימה לי ואיני מעוניין בשידוך... מיהר הלה אל האולם וסיפר לראש השיבה דברים כהווייתם... לא ידע רה"י מה לעשות, ובינתיים שלח להודיע לכלה שהחתן אינו מרגיש טוב...

רה"י מיהר לבנין הישיבה, שם ניסה לדבר על לבו של הבחור, אבל נתקל בעקשנות איתנה - אני לא אשאנה, על כן, מיהר רה"י והחיש פעמיו לבית הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע לשאול את פי קדשו כדת מה לעשות, שאל הסטייפלער את רה"י, האם יש בישיבה בחור אחר המתאים לה... מטבע הדברים בישיבה כזאת רה"י מכיר היטב את נפשות תלמידיו, חשב רה"י מעט עד שעלה ברעיונו שם של בחור אחר, אמר לו הסטייפלער, מהר לישיבה ותציע לבחור ותאמר לו שיגש מיד אל החופה... ודחק הסטייפלער ברה"י שיעשה זאת במהירות ככל שאפשר. הלך רה"י אל הישיבה וגילה שבדיוק באותו הלילה הקדים הבחור וכבר עלה על יצועו ונרדם והנה הוא ישן שנת ישרים, אינו יודע מאומה מכל המתחולל סביבו... חזר רה"י לסטייפלער ואמר לו עליכם להעיר אותו משנתו... רה"י חשש שזה כבר יהיה מידי הרבה מיכולתו של הבחור - החתן החדש, אבל הסטייפלער דחק בו, כמובן שכך עשה, העיר את הבחור, והלה הסכים מיד, הוא לבש בגדי שבת והלך לאולם... בינתיים כבר הודיעו לכלה כל מה שמתחולל, ודברו בשבחו של הבחור המיועד ואף היא הסכימה, (קיימו 'עד שיראנה') ולאחר זמן קצר נערכה החופה בקול ששון וקול שמחה...

סיים רבי בן ציון ואמר, אתה הראית לדעת, אם מקדימים את הזמן - יכול החתן לעמוד תחת החופה ולא יוכל לקדש... הטבעת תיפול ותחזור ותיפול... לעומת זאת, אם הגיע הזמן - יתכן שה'מדובר' יישן בעמקות נפלאה, אמנם הכל מסביבו יתחולל ויסתובב בכדי שתתקיים הכרזת הבורא 'בת פלוני לפוני' - ובהגיע הרגע יעירו אותו משנתו וישלחו אותו מהמיטה מיד אל החופה!...

